

สารบัญ

เรื่อง

หน้า

จุดประสงค์การเรียนรู้

คำแนะนำในการใช้เอกสารประกอบการเรียน

แบบทดสอบก่อนเรียน

พระรัตนตรัย

แบบฝึกหัดที่ 1

อริยสัจ 4

แบบฝึกหัดที่ 2

ขั้นที่ 5, ไตรลักษณ์, วัฏฏะ 3, ปัญจธรรม 3

แบบฝึกหัดที่ 3

อัตตะ 3, มรรคมงคล 8, ปัญญา 3, สัมปติธรรม 7

แบบฝึกหัดที่ 4

บุญกิริยาวัตถุ 10, อุบาสกธรรม 7, มงคล 38

แบบฝึกหัดที่ 5

แบบทดสอบหลังเรียน

บรรณานุกรม

ภาคผนวก

เฉลยแบบทดสอบก่อนเรียน

เฉลยแบบฝึกหัดที่ 1

เฉลยแบบฝึกหัดที่ 2

เฉลยแบบฝึกหัดที่ 3

เฉลยแบบฝึกหัดที่ 4

เฉลยแบบฝึกหัดที่ 5

เฉลยแบบทดสอบหลังเรียน

แบบสรุปผลการเรียนของนักเรียน

สาระสำคัญ

พระไตรปิฎก คือคัมภีร์ที่รวบรวมคำสอนในพระพุทธศาสนาที่จัดเป็นหมวดหมู่แล้ว โดยแบ่งโครงสร้างเป็น 3 หมวดใหญ่ คือ พระวินัยปิฎก พระสุตตันตปิฎก พระอภิธรรมปิฎก ซึ่งรวบรวมไว้ซึ่งคำสอนที่เป็นพุทธศาสนสุภาษิต และคำศัพท์ทางพระพุทธศาสนาไว้ทั้งหมด

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

1. เพื่อให้รู้จักวิเคราะห์คุณค่าและประโยชน์ของการนำพุทธศาสนสุภาษิตไปใช้ปฏิบัติในชีวิตประจำวัน
2. อธิบายความหมายของพุทธศาสนสุภาษิตได้อย่างถูกต้อง
3. วิเคราะห์วิธีปฏิบัติตนตามพุทธศาสนสุภาษิตได้
4. เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจคำศัพท์ทางพระพุทธศาสนา โครงสร้างของพระไตรปิฎก เห็นคุณค่าและความสำคัญและนำแนวคิดที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต
5. อธิบายความหมายของคำศัพท์ทางพระพุทธศาสนาได้อย่างถูกต้อง
6. อธิบายโครงสร้างของพระอภิธรรมปิฎก และสาระสำคัญของพระอภิธรรมปิฎก
7. วิเคราะห์คุณค่าจากเรื่องน่ารู้ในพระไตรปิฎกและนำไปปฏิบัติได้ในชีวิตจริง

คำแนะนำในการใช้เอกสารประกอบการเรียน

1. ศึกษาจุดประสงค์การเรียนรู้ให้เข้าใจ
2. ทำแบบทดสอบก่อนเรียนจำนวน 15 ข้อ เพื่อตรวจสอบความรู้พื้นฐานของนักเรียน
3. ศึกษาเนื้อหาทุกหน้าตามลำดับ
4. ทำแบบฝึกหัดลงในกระดาษคำตอบ
5. ตรวจสอบคำตอบจากแบบเฉลยคำตอบในภาคผนวก ข้อใดที่นักเรียนตอบผิดให้ย้อนกลับไปศึกษาเนื้อหาอีกครั้ง แล้วตอบคำถามใหม่
6. เมื่อศึกษาเนื้อหาและตอบคำถามครบทุกแบบฝึกหัดแล้ว ให้นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียนจำนวน 15 ข้อ
7. ตรวจสอบคำตอบแบบทดสอบก่อนเรียนและแบบทดสอบหลังเรียนในภาคผนวก
8. นำคะแนนทดสอบก่อนเรียนและแบบทดสอบหลังเรียนมาเปรียบเทียบกัน เพื่อตรวจสอบการพัฒนา

วิชา ศาสนา ศีลธรรม และจริยธรรม	แบบทดสอบก่อนเรียน	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
รหัสวิชา ส 33201		หน่วยการเรียนรู้ที่ 4
เรื่อง พุทธศาสนสุภาษิต คำศัพท์ทางพระพุทธศาสนา และพระไตรปิฎก		

คำชี้แจง ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว แล้วทำเครื่องหมายกากบาท (X) ลงในกระดาษคำตอบ

- จากพุทธภาษิตที่ว่า ชนะตนนัณแลลลิตี คำว่า “ชนะตน” หมายความว่าอย่างไร
  - การควบคุมตนเองได้
  - ไม่เบียดเบียนทำร้ายคนอื่น
  - ไม่เบียดเบียนทำร้ายตนเอง
  - ไม่มีใครสามารถเอาชนะได้
- ข้อใดกล่าวได้ถูกต้อง
  - พุทธศาสนสุภาษิตเป็นคำสอนของบรรพบุรุษ
  - พุทธศาสนสุภาษิตคือคำสอนในหมวดพระอภิธรรม
  - พุทธศาสนสุภาษิตคือคำสอนดั้งเดิมของพระพุทธเจ้า
  - พุทธศาสนสุภาษิตรวมถึงภาษิตของพระสาวกบางองค์
- ข้อใดไม่ใช่พุทธภาษิต
  - ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว
  - จงเตือนตนด้วยตนเอง
  - ความทุกข์เกิดจากความรัก
  - ความดีไม่มีขายอยากได้ต้องทำเอง
- “ตนแลเป็นที่พึ่งแห่งตน” ตรงกับพุทธภาษิตข้อใด
  - อดทนาว กตัม ปาปัม
  - อดทนาวโจ ทยตุตถานัม
  - อดตาหิ อดตโน นาโถ
  - อดตา หเว ชิตัม เสยโย
- “ผู้ประพฤติธรรมย่อมอยู่เป็นสุข” สัมพันธ์กับข้อใด
  - ความสุขอยู่ที่ใจ
  - ธรรมใดก็ไร้ค่าถ้าไม่ทำ
  - สุขใดยิ่งกว่าความสุขไม่มี
  - ธรรมย่อมรักษาผู้ประพฤติธรรม
- “ความประมาทเป็นทางแห่งความตาย” ทรงมุ่งสอนเรื่องอะไร
  - ให้มีสติ
  - อย่าวิตกกังวล
  - รู้จักเลือกคบคนดี
  - ไม่เบียดเบียนผู้อื่น
- “ฟังด้วยดีย่อมเกิดปัญญา” คำที่ขีดเส้นใต้หมายความว่าอย่างไร
  - ฟังเทศน์
  - ฟังธรรม
  - ฟังอย่างมีสติ
  - เลือกฟังเฉพาะเรื่องที่ดี

8. พุทธภาษิตว่า “กลุณณการี กลุณณํ ปาปการี จ ปาปกั” แปลว่าอย่างไร
ก. ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว
ข. จงเตือนตนด้วยตนเอง
ค. กรรมดีอันคนดีทำได้ง่าย
ง. หว่านพืชเช่นใด ได้ผลเช่นนั้น
9. “ความไม่ประมาท เป็นทางไม่ตาย” ตรงกับพุทธภาษิตข้อใด
ก. อปฺปมาทํ ปสฺสนฺติ
ข. อปฺปมาโท อมตํปทํ
ค. ปมาโท มจฺจุโน ปทํ
ง. อปฺปมาเทน สมฺปาเทถ
10. ข้อใดกล่าวได้ถูกต้อง
ก. พระไตรปิฎกมีมาตั้งแต่สมัยพุทธกาล
ข. พระไตรปิฎกแบ่งออกเป็น 6 คัมภีร์
ค. พระไตรปิฎกคือคัมภีร์รวบรวมพระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าเท่านั้น
ง. พระไตรปิฎกประกอบด้วย พระวินัยปิฎก พระสุตตันตปิฎก พระอภิธรรมปิฎก
11. “ประมวลหลักธรรมที่เป็นวิชาการ” หมายถึงข้อใด
ก. พระธรรมวินัย
ข. พระวินัยปิฎก
ค. พระสุตตันตปิฎก
ง. พระอภิธรรมปิฎก
12. คัมภีร์ใดในพระอภิธรรมปิฎกอธิบายปัจจัยหรือเงื่อนไขทางธรรม 24 อย่าง
ก. ยมก
ข. วิภังค์
ค. ปฏฐาน
ง. ปุคคลบัญญัติ
13. พระโมคคัลลีบุตรติสสเถระเกี่ยวข้องกับพระอภิธรรมปิฎกอย่างไร
ก. ผู้แต่งคัมภีร์กถาวัตถุ
ข. ผู้แปลพระอภิธรรมปิฎก
ค. ผู้ริเริ่มการเขียนพระอภิธรรมปิฎก
ง. ผู้นำพระอภิธรรมปิฎกเข้ามาในสุวรรณภูมิ
14. ข้อใดกล่าวได้ถูกต้อง
ก. การเชื่อเรื่องอัตตา จะช่วยให้เราลด โลภะ โทสะ โมหะ ลงได้
ข. พระพุทธศาสนาเชื่อเรื่องอัตตา คือเชื่อว่าทุกอย่างมีตัวตน
ค. พระพุทธศาสนาเชื่อเรื่องอนัตตา คือเชื่อว่าทุกอย่างไม่มีตัวตน
ง. ความเชื่อเรื่องอนัตตาของพระพุทธศาสนา ตรงกับความเชื่อเรื่องอาตมันของศาสนาพราหมณ์ฮินดู
15. ข้อใดสัมพันธ์กับพุทธปณิธาน
ก. ผู้มีความมุ่งมั่น
ข. คุณสมบัติพุทธบริษัท
ค. หลักปฏิบัติของพระพุทธเจ้า
ง. การแสดงหลักการของพระพุทธศาสนา

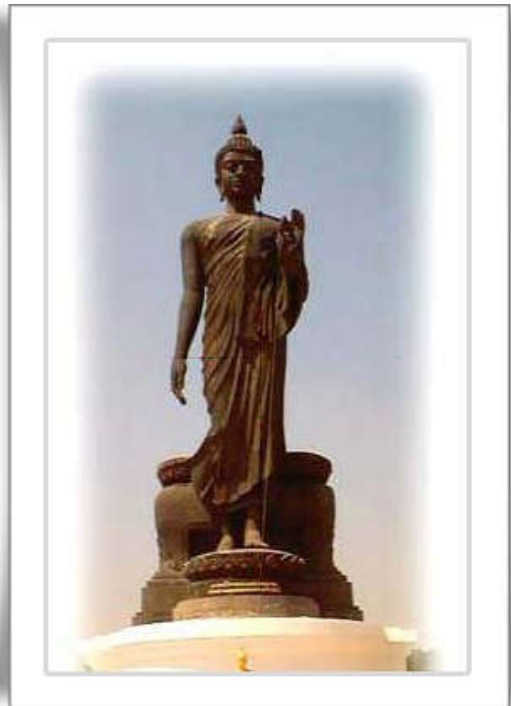
พุทธศาสนสุภาษิต

สุภาษิต แปลว่า ถ้อยคำที่กล่าวไว้ดี (สุ แปลว่า ดี, ภาษิต แปลว่า กล่าว) สามารถนำมาเป็นคติยึดถือเป็นหลักใจได้

พุทธศาสนสุภาษิต หมายถึง ถ้อยคำดีๆ ในพระพุทธศาสนา แต่มิได้หมายความว่าเฉพาะคำที่พระพุทธองค์ตรัสไว้เท่านั้น แม้สุภาษิตแทบทั้งหมดจะเป็นพระพุทธพจน์ก็ตาม เช่น ถ้าเป็นภาษิตพระสัมมาสัมพุทธตรัสเอง เรียกว่า **พุทธภาษิต / พุทธสุภาษิต** (หรือ พระพุทธพจน์) ถ้าพระโหราธิบดี กล่าวเรียกว่า **โหราสัทวภาษิต** ถ้าพระสาวกกล่าว ก็เรียกว่า **เถรภาษิต** บ้าง **สาวกภาษิต** บ้าง แม้แต่คำที่เทวดากล่าว และพระพุทธองค์ได้ตรัสรับรองว่าดีด้วยการตรัสคำนั้นซ้ำ เรียกว่า **เทวดาภาษิต** เป็นต้น

พุทธศาสนสุภาษิตได้มาจากเนื้อหาที่ปรากฏอยู่ในคำสอนในพระพุทธศาสนา ดังกล่าว ที่มีอยู่เป็นจำนวนมาก เป็นเนื้อความสั้นๆ ที่ทรงคุณค่า ให้ข้อคิด ข้อเตือนใจ ให้ผู้ที่ได้ศึกษาแล้ว มีความรู้ความเข้าใจ และยึดถือเป็นหลักธรรมประจำใจ เพื่อนำไปประพฤติปฏิบัติ ในแนวทางที่ถูกที่ควร ตรงทาง อันจะนำไปสู่ความสุข ความเจริญงอกงามในชีวิตของตน แล้วยังเป็นการเสริมสร้างสันติสุขในสังคมโลกอีกด้วย

ที่มาของภาพ <http://thaiproverb.kapook.com>

อตฺตา หว ชิตฺ เสโย ชนะตนนั้นแลดีกว่า

คำว่า “ตน” ที่ต้องเอาชนะในที่นี้หมายถึง จิตใจ

การชนะตนจึงหมายถึง การเอาชนะจิตใจของตนเอง และการชนะจิตใจตนเองได้ก็หมายถึงการที่สามารถควบคุมจิตใจ อารมณ์ ความคิด ความรู้สึกที่เกิดขึ้นในจิตใจนั่นเอง กล่าวคือ การทำความดี ละเว้นความชั่ว ซึ่งเกิดได้ 3 ทาง คือ การคิด การพูด และการกระทำ การชนะตนเองจึงเป็นเครื่องแสดงถึงการพัฒนาตนเองได้ในระดับหนึ่ง ซึ่งมี 2 ด้านคือ

1. การชนะตนเองภายนอก

การควบคุมตนเองในการทำงาน เอาใจใส่ต่อการเรียนรู้จัก อดออม มีความสุภาพเรียบร้อย เป็นต้น การชนะตนเองภายนอกจะนำไปสู่ความสำเร็จ และได้รับความสุขทางโลก พออยู่พอกินตามอัตภาพ

2. การชนะตนเองภายใน

ความสามารถในการควบคุมตนเอง มิให้เกิดความอาฆาต พยาบาท ไม่อิจฉาริษยา ไม่คิดโลภในทรัพย์สมบัติของผู้อื่น เป็นต้น การชนะตนเองภายใน ส่งผลให้เกิด ความสุขทางใจ เป็นอิสระจากกิเลส ไม่หมกมุ่นกังวล

พุทธศาสนสุภาษิตบทนี้ต้องการสอนให้เรารู้จักเอาชนะตนเอง เมื่อถูกกิเลสหรือความชั่วต่าง ๆ ครอบงำจิตใจ ไม่ปล่อยจิตปล่อยใจตนเองให้ตกอยู่ในอำนาจของกิเลสหรือความชั่ว ถ้าเราสามารถทำเช่นนี้ได้ก็จะมีความสุขในชีวิต ด้วยเหตุนี้พระพุทธองค์จึงตรัสว่า “ชนะตนนั้นแลดีกว่า”

...บุคคลใดพึงชนะหมู่มนุษย์ตั้งพันคนด้วยพัน ในสงคราม บุคคลนั้นไม่ชื่อว่าเป็นผู้ชนะอย่างสูงในสงครามส่วนบุคคลใดพึงชนะตนผู้เดียว บุคคลนั้นแล ชื่อว่าเป็นผู้ชนะอย่างสูงสุดในสงคราม คนแลอันบุคคลชนะแล้วประเสริฐ ส่วนหมู่มสัตว์นอกนี้ๆ อันบุคคลชนะแล้วจักประเสริฐอะไร...

วิชา ศาสนา ศีลธรรม และจริยธรรม	แบบฝึกหัดที่ 1	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
รหัสวิชา ส 33201		หน่วยการเรียนรู้ที่ 4
เรื่อง พุทธศาสนสุภาษิต		
ชื่อ.....เลขที่.....ชั้น.....		

คำชี้แจง ให้นักเรียนวาดภาพพุทธศาสนสุภาษิต อตุตา หเว ชิตํ เสโย ชนะนั้นนั้นแลดีกว่า
พร้อมระบายสีให้สวยงาม (10 คะแนน)

ชื่อพุทธศาสนสุภาษิต.....คำแปล.....

ความหมาย.....

.....

.....